

IFLA-hírek

A közgyűlés elnöki megnyitója

Az IFLA 2007-ben Durban-ben (Dél-afrikai Köztársaság) tartotta 73. közgyűlését, könyvtári és információs világkongresszusát. Az ország kormánya azzal is kifejezte a könyvtárak iránti elkötelezettségét, hogy jelentős támogatásban részesítette a rendezvényt.

Az IFLA megalapításának 80. és a LIASA (*Library and Information Association of South Africa*) létrejöttének 10. évében illő megemlékezni arról a szerepről, amelyet e város és lakossága játszott az emberi jogok elismerésében. *Mohandas Gandhi* 1891 májusában érkezett ide, hogy egy perben képviselje egyik honfitársát. Kidobták a vonatból, mivel nem volt hajlandó első osztályú jegyével átülni a harmadik osztályra. Ez és más rasszista sérelmek vezettek oda, hogy megkezdte 20 éven át tartó harcát Dél-Afrikában az indiaiak polgári jogainak elismertetéséért, majd később hazájában India függetlenségéért. Nyomában az egész világon kibontakozott a küzdelem az emberi jogokért, amelynek olyan kiváló képviselői voltak, mint *Martin Luther King* és *Nelson Mandela*.

Az igazság arany fonala vezeti a könyvtárosokat is abban, hogy a felhalmozott tudást mindenki számára megőrizték, és hozzáférhetővé tegyék. Ezért van az, hogy az IFLA értékrendjében oly magasra helyezi a tudáshoz való jogot, és oly elkötelezetten harcol a szellemi szabadságért.

A Dél-afrikai Köztársaság egy új kezdet iránti elkötelezettségétől is inspirálva, az IFLA a könyvtárak és a megbékélés mellett áll, s olyan könyvtári és információs szolgáltatásokért küzd, amelyek mindenkit segítenek az igazság felfedezésében, hogy ezáltal egymásra találjanak a népek. A könyvtárosok a tudás őrzői, s ebbéli minőségükben segítséget nyújtanak a legnagyobb tudóstól a legkisebb gyermekig mindenkinek a tanulás örömeinek meg-

tapasztalásában, valamint az információk, gondolatok és vélemények megosztásában.

Ahogy az emberi jogokért való harc mindannyiunkat segített a társadalom megújításában, ugyanúgy a szakmai értékek kifejezése segít a szakmai gyakorlat újragondolásában. Ez ahhoz fog vezetni, hogy a könyvtárosi és információs szakma fontosabbá válik a világ népeinek, mint valaha is volt: hozzájárul, hogy a világ mindenki számára jobb legyen, s hogy a kibontakozó információs társadalom mindenkinek egyenlő esélyeket biztosítson.

A könyvtárosoknak harcolniuk kell azok üldözése és megbüntetése ellen, akik véleményüket kifejezik, és akik hozzá akarnak férni az információkhoz, még akkor is, ha visszataszítónak találják e véleményeket vagy információkat. Az egész szakmát és az egész világot átfogó szolidaritásra van szükség a szakmai értékek megőrzéséért. A szakma erkölcsi alapja azonban a mindennapi munkában is kifejeződik abban, hogy olyan rendszereket, szervezeteket és emberi kapacitásokat épít fel, amelyek lehetővé teszik mindenki számára az információhoz való hozzáférést.

A szakmai szolidaritás szép kifejeződése volt az ausztrál könyvtárosok kampánya, amely 16 afrikai könyvtárosnak nyújtott anyagi támogatást az IFLA-közgyűlésen való részvételre. Bárcsak hasonló akciót szerveznének az észak-amerikai kollégák a dél-amerikaiak számára a Quebecben tartandó kongresszust illetően és az európai kollégák a földközi tengeri régió számára a 2009-es, milánói részvételre.

Ha az együttműködés áthatja az egész szakmát, s az IFLA és tagszervezetei kapcsolódva más, hasonló célokat követő szervezethez, együtt sokkal erősebbek és hatékonyabbak lesznek. Az együttműködés szelleme vezette az IFLA-t nyelvi politi-

kájában is, hogy immár hét hivatalos nyelven szól tagjaihoz és partnereihez: arabul, kínaiul, angolul, franciául, németül, oroszul és spanyolul. Ebben nagy segítségére vannak a tolmácsi és fordítói munkát szívességből vállaló kollégák.

A kongresszus témája „Könyvtárak a jövőért: haladás, fejlesztés és partnerség” magában foglalja az IFLA sok kiemelt célkitűzését. Megvalósításukkal hozzájárul az egyes országok, de egyúttal az egész világ haladásához, egy mindenki számára igazságos információs társadalom megteremtéséhez.

/BYRNE, Alex: Libraries for the future: progress, development and partnerships. Opening address, World Library and Information Congress: 73rd IFLA Council and General Conference, Durban, South Africa. = IFLA Journal, 33. köt. 3. sz. 2007. p. 258–260./

Elnöki beszámoló

Elnöki periódusa lezárultával *Alex Byrne* éppen az IFLA megalapításának 80. évében számol be a szövetség helyzetéről és kilátásairól. Hivatkozik elődje, *Marcel Godet*-ra, aki a II. világháború utáni első IFLA-kongresszuson a szakmai mellett az emberi nemzetközi szolidaritásra helyezte a hangsúlyt. Ugyanezt az eszményt kívánta ő is követni a Jeruzsálemben, 2000-ben elfogadott új alapszabály szellemében. Az IFLA három oszlopra alapozta működését: a társadalomra, a szakmára és a tagokra. Ez tette lehetővé, hogy szembenézzen a jelen és a jövő kihívásaival.

Az IFLA működése demokratikusabbá vált. Nagyan hozzájárult ehhez a postai szavazás bevezetése, s az, hogy a vezető testületek összetétele földrajzilag arányosabban tükrözi a tagság összetételét. Hasznosnak bizonyult kisebb változtatások keresztülvitele az érvényben lévő alapszabályon, mert ez növelte a hatékonyságot és az alkalmazkodóképességet a változó körülményekhez.

A szövetség egészére vonatkozó reformok tükröződtek a vezető testületek munkájában is. Az irányító tanács etikai kódexet fogadott el tagjai számára. Figyelmét a legfontosabb stratégiai jelentőségű ügyekre összpontosította. Az állandó bizottságok helyett inkább munkacsoportokat és eseti, feladatra orientált együtteseket vetett be. A pénzügyi és emberi erőforrások felhasználását a tanács stratégiai terve határozta meg. A szakmai bizott-

ság áttekintette valamennyi szakmai egység tevékenységét, és levonta a szükséges következtetéseket: az illetősségi kör újradefiniálása, egyes szekciók összevonása, néhány új létrehozása. Élt az új alapszabály által előírányzott szakirányultságú csoportok (special interest groups) adta lehetőséggel is. Új súlypontokat helyezett el a magtevékenységek újrapozícionálása során. Az információhoz való hozzáférés szabadsága és a kifejezés szabadsága bizottsága (FAIFE) az eredeti elképzelésnek megfelelően az IFLA főtitkárság keretében újonnan megalakult iroda (advocacy office) mellett fog működni.

Ez utóbbi főként a szerzői jog és egyéb jogi ügyek bizottsága (CLM), a FAIFE és a csúcstalálkozó az információs társadalomról (WSIS) ügyekkel foglalkozik és ad segítséget az érintetteknek. Ehhez kiegészítő anyagi forrásokat kellett találni a szükséges szakértelem fedezetére.

Az IFLA pénzügyi eszközei tovább nőttek, de nem olyan ütemben, mint ahogy a kitűzött célok megkívánták. A források jobb kezelésére egy holland típusú alapítványt hoztak létre, megfelelő jogi kereteket alakítottak ki az IFLA-rendezvényekből befolyó jövedelmek biztosítására, és nagyvonalú támogatókra is találtak (pl. *Bill & Melinda Gates Foundation*).

A fő erőforrás azonban továbbra is a tagság maradt. A tagrevízió hozzásegített a pénzügyi helyzet tisztázásához, bár a nyilvántartott tagok száma csökkent. Mindez azonban lehetővé teszi, hogy szilárd alapokról induljon a tagtoborzás. A tagság támogatása azonban nem csak anyagiakat jelent. Első helyen kell kiemelni az egyes nemzeti könyvtáraktól kapott segítséget, ami a magtevékenység befogadását, regionális irodák és nyelvi központok működtetését jelenti.

Némi csalódást jelent, hogy a tagság nem növekedett a kívánt mértékben. Az IFLA sikeres, globális szintű tevékenységéhez tagokra van szükség. Csakis így lehet eredményesen dolgozni egy mindenki számára igazságos információs társadalomért, amelyet erős és hatékony könyvtárak és információs szolgáltatások támasztanak alá. Támogatást kell nyújtani a GLAD (*Global Library Association Development*) program keretében a nehézségekkel küzdő egyesületek számára, és növelni kell a regisztrált tagok számát.

Lényeges feladat az IFLA globális hatókörének növelése. Ebben kiemelkedő jelentőségű a nyelvi

probléma kezelése. Ezért a munkanyelvek közé felvették a kínait és az arabot, s nagy súlyt helyeztek a szimultán tolmácsolásra és a fordításra. Nagy segítséget jelentenek a létrehozott nyelvi központok (Alexandria, Dakar, Moszkva).

Az IFLA magprogramjai és a bennük részt vevő szervezetek és könyvtárak sokat tettek a könyvtárügy fejlődéséért, segítséget nyújtva a napi munkához és a stratégiai célok megvalósításához. E munkában jó eszköz az *IFLA Journal*, amely a publikációs program keretében megjelenő kiadványokkal együtt sokat tesz a tagok közti kommunikációért és az eredmények közzétételéért. Örvendetes, hogy mind több IFLA-publikációt fordítanak le különböző nyelvekre.

A tevékenység alapja és kerete a partnerség, amelyet az elnök igyekezett kiemelten kezelni. A partnerség eszméje és gyakorlata túlterjedt a könyvtárakon, a könyvtári egyesületeken és könyvtárosokon, s elérte a társterületeket (múzeumok, levéltárak) is, sőt azokon túlmenően más szakmákat is, a civil társadalmat és a kormányokat.

A könyvtáros és információs szakma jó pozícióban van ahhoz, hogy vezető szerepet vállaljon ebben az együttműködésben. Nem akarunk senkit sem kényszeríteni vagy kizsákmányolni, hanem egyszerűen csak kielégíteni mindenki igényét a tudásra, az információra kora gyermekkortól hajlott korig az oktatás, a kutatás, a gazdaság és a szórakozás terén.

Az IFLA folyamatban lévő megújulásával igyekszik megfelelni tagsága kibontakozó igényeinek, de az egész szakmának, sőt a társadalomnak is, amelyet a könyvtárak szolgálnak. Az egyesületekkel és könyvtárakkal együttműködve az IFLA maga is hozzájárul ahhoz, hogy a könyvtárak a társadalom napirendjére kerüljenek.

Az elnök befejező szavaival köszönetet mondott mindazoknak a szervezeteknek, intézményeknek, testületeknek és személyeknek, akik munkáját segítették. Külön kiemelte a főtítkárság négy munkatársát (*Peter Lor* főtítkárt, *Sjoerd Koopman* szakmai koordinátort, *Magda Bouwenst* és *Sophie Felföldit*), mint akiknek különös hálával tartozik. S ezzel átadta a kormánykereknek a megválasztott elnöknek *Claudia Luxnak*.

/BYRNE, Alex: President's report to council in Durban, 23 August 2007. = IFLA Journal, 33. köt. 3. sz. 2008. p. 261–264./

Beszámoló néhány ülésről

A következőkben néhány szakosztály, szekció és munkacsoport tevékenységéről lesz szó.

A *WSIS (World Summit on the Information Society)* munkájához kapcsolódik az IFLA munkacsoportja 2007 tavaszától azzal a céllal, hogy előmozdítsa a könyvtárügy napirendre kerülését a konferenciasorozaton, és az egyes országokban is megerősödjék a könyvtárak lobbizása az információs társadalom kiépítése érdekében. Feladatának tekinti azt is, hogy a jó példákat „Sikertörténetek” címmel közzétegye az IFLAnet WSIS weboldalán.

A *Bibliográfiai Szekció* áttekintette a digitális korszak nemzeti bibliográfiai számára kiadandó irányelvek kidolgozásával megbízott munkacsoport eredményeit. Várhatóan a 2008-as québeci kongresszuson terjesztik elő a végleges változatot. A szekció előadásokat hallgatott meg az afrikai nemzeti bibliográfiák helyzetéről. Az 53 afrikai állam közül 36-ban létezik nemzeti bibliográfia. A pénzügyi eszközök, a technikai felszerelés és a szakemberek hiánya miatt ezek is nagyon rendszertelenül jelennek meg. A köteleispéldány-szolgáltatás rendezetlensége tovább nehezíti a helyzetet. Szakmai szempontból is problémát jelent az egyes államok többnyelvűsége. A namíbiai és a dél-afrikai nemzeti bibliográfia történetének részletes bemutatása mellett tájékoztató hangzott el a Library of Congress Nairobiban működő irodájának tevékenységéről, amely a Szaharától délre fekvő 29 ország dokumentumait gyűjti (1990 és 2006 között mintegy 700 000 nyomtatott, audio- és videodokumentumot szerzeményezett és küldött el az USA-ba), a feldolgozást azonban helyi erővel végeztette el.

A katalogizálási szekció néhány nappal a kongresszus előtt rendezte az 5. szakértői találkozót a nemzetközi katalogizálási kódról (*IME ICC5*) a Szaharától délre fekvő területeknek. A cél új, nemzetközi katalogizálási alapelvek (*Code for codemarkers*) kidolgozása, amely felválthatná az 1961-es párizsi alapelveket. A középpontba a használati igények kielégítése kerülne az *FRBR (Functional Requirements for Bibliographic Records)*, az *FRAR (Functional Requirements for Authority Records)* és az *FRSAR (Functional Requirements for Subject Authority Records)* alapján. Az *IME ICC4* ázsiai (Szöul) üléséről szóló jelentés megjelent, a végső verzió kiadását 2008-ra tervezik. A szekció nyílt programjának témája a partneri alapon történő katalogizálás volt. Bemutat-

ták a „Consolidated ISBD”-t, amelyet a *Saur Verlag* szabadlapos kiadványként hozott ki, s amely az eddigi dokumentumtípusonkénti ISBD-anyagokat váltja fel, a lehetőség szerint kiküszöbölve a köztük lévő következetlenségeket. Két előadás foglalkozott a kooperációs katalogizálás kérdéseivel, az egyik a dél-afrikai, a másik a ghánai helyzetet tekintette át, kitérve olyan mindennapos nehézségekre is, mint például a gyakori áramkimaradás, ami mutatja a digitális szakadék mélységét.

A katalogizálási szekció munkacsoportjai intenzív tevékenységet fejtettek ki. Az *ISBD Review Group* a „Consolidated ISBD” elkészítésre koncentrált, azaz az ISBD-k megszilárdítására és konszolidálására. Ehhez kapcsolódóan dolgoztak a példagyűjteményen és a terminológiai kérdéseken. Az *FRBR Review Group* keretében elkészült a „kifejezési forma entitás” pontosítása, s előrehaladt a gyűjteményeket illető hasonló munka; az FRBR számára készül egy tárgyakat leíró adatmodell is, amelyet mind a könyvtárakban, mind a múzeumokban alkalmazni lehetne. A digitális objektumok metaadataival foglalkozó munkacsoport egyelőre a téma általános aspektusaival foglalkozik azzal a céllal, hogy megfelelő ajánlásokat dolgozzon ki. Az *FRAD (Functional Requirements on Authority Data)* munkacsoport a FRAD átdolgozott fogalmi modelljét terjesztette elő. Az afrikai irodalmak anonim klasszikusainak egységesített besorolási adatain tovább kell dolgozni. A katalogizálási szakkifejezések és fogalmak többnyelvű szótárának munkálatait újra be kell indítani. A szekció a 2008. évi IFLA-kongresszuson le kívánja zárni az IME ICC munkálatokat, valamint a könyvtárak, levéltárak és múzeumok együttműködési lehetőségeivel foglalkozó előadásokat tűz napirendjére.

Az *Osztályozási és Indexelési Szekció* munkájának előterében az egységes tartalmi feltárási szabályok szabványosítása, valamint a kutatási eredmények elterjesztése áll. Az előadások tematikája a filmek indexelésétől kezdve a *DDC (Dewey Decimal Classification)* alkalmazásán át egészen a használók által végzett indexelésig terjedt. Québecre a feltárási adatok interoperabilitásának megvizsgálását irányozták elő „A nyelvi határok leküzdése az osztályozás és indexelés terén” cím alatt. A szekció munkacsoportja több nemzeti könyvtár indexelési politikáját értékelte ki különféle stratégiai aspektusok szerint (pl. célcsoportok, katalogizálási szabályok, különböző dokumentumtípusok különböző szintű katalogizálása). A cél az, hogy nemzetközi minimumszabványokat dolgozzanak ki a nemzeti bibliográfiák tárgyi szerinti rendezésére. Az

FRSAR munkacsoport az FRBR-adatmodellen belül az egyes művek témáit leíró entitások meghatározásával foglalkozik az adatok nemzetközi kicserélhetőségének érdekében. A kongresszus alkalmából lehetőség nyílt a DDC alkalmazóinak a találkozájára is, amelyen olyan témák merültek fel, mint a MARC 21 adatformátum alkalmazása a DDC számára, a DDC norvég és svéd fordítása (súlyos nehézségek származnak a más-más kontextusból), együttműködés az OCLC-vel a DDC továbbfejlesztésében és európai elterjesztésében.

A Tudásmenedzsment Szekciójának ülése kb. 600 résztvevőt vonzott, éppen a témája miatt: a tudásmenedzsment megkönnyíti az információtranszfert a multikulturális világban. A bevezető előadás a 2.0 jelenség szerepéről szólt a tudásmenedzsmentben. A többi előadás a multikulturalitás problémáival foglalkozott: Dél-Afrikában ez gyakorlati és politikai kihívásokkal jár. Egynapos műhelymunkát szántak a tudásmenedzsment legjobb alkalmazásainak a megismertetésére. Mindent egybevéve kiderült, hogy a tudásmenedzsment nemcsak cégek és szervezetek eszköze lehet, hanem alkalmazható az információközvetítés és a könyvtári munka minden területén is. (Megjegyzendő, hogy Barátné Hajdu Ágnes a szekció titkárává választották.)

Az IFLA és a CDNL (*Conference of Directors of National Libraries*) stratégiai szövetsége az ICABS (*IFLA-CDNL Alliance for Bibliographic Standards*). Három rendezvénye közül az elsőn azzal a kérdéssel foglalkoztak, miképpen járulhatnak hozzá a könyvtárak a web 2.0-hoz. Itt felmerült a könyvtárosi feltárási munka és az online katalógusok újragondolásának szükségessége, a virtuális nemzetközi besorolási adatbázis létrehozása, és beszámoló hangzott el két ausztrál adatbázisról, amelyek személyekről, illetve képekről tárol adatokat. A második a nemzeti könyvtárak és a forrásfeltárási stratégiák kapcsolatáról szólt. Tekintettel kell lenni a gyorsan változó környezetre, az új, innovatív webes szolgáltatásokra és a használók elvárásaira, akik egy kattintással akarnak mindent a képernyőn megkapni. Az *Európai Digitális Könyvtár* stratégiai eszköz lehet a könyvtárak, múzeumok és levéltárak forrásainak feltáráshoz és közvetítéséhez. Felmerült az a kérdés is, hogy a 2.0-s könyvtár keretében milyen feladatokat vehetnek át a használók (pl. a Wikipédia, személynevek adattára). A harmadik rendezvény témája az UNIMARC volt: a jelenlegi helyzet, a várható fejlődés, alkalmazása egyes afrikai országokban.

Az Információs Technológia Szekciója is figyelmet fordított a web 2.0-ra; ezt bizonyítja az ICABS-szal és a nemzeti könyvtárak szekciójával közös, fentebb ismertetett rendezvénye is. Saját rendezvényén az ún. „második élet” (second life) fogalmát járta körül: már meglévő, eddig fel nem használt vagy más célra használt lehetőségek és adottságok hasznosítása. Ebben nagy szerepet játszhatnak a használók, akiknek igényei egyrészt megszabják a könyvtári szolgáltatásokat, másrészt maguk is részt vesznek a szolgáltatások működtetésében. Az egyes előadások más-más aspektusból közelítették meg ezt a témát: Hararében (Zimbabwe) egy virtuális könyvtár működik a déli Afrika számára, a *Nebraskai Egyetemi Könyvtárban* (Omaha) hogyan elégítik ki a megnövekedett idegennyelv-tanulási kedvet, a *Pretoriai Egyetemi Könyvtárban* egy könyvtári 2.0-s modellt fejlesztettek ki, a *Francia Nemzeti Könyvtár* pedig „Gallica 2.0” címen „második életet” adott digitális könyvtárának. Mindez bizonyítja, hogy a könyvtárak erősen érdeklődnek az internet fejleményei iránt; a szekció az érintettek számára külön csoportot (special interest group) hozott létre, amely a web 2.0-nak nemcsak kereskedelmi oldalával foglalkozik, hanem azzal is, miképpen lehet az adottságokat könyvtári szakmai célra hasznosítani. A szekció két súlyponti témája – melyekkel a jövőben is foglalkozni kíván – közül az egyik az információs technológia alkalmazása fejlődő országokban, a másik a digitális kiadványok hosszú távú megőrzése. A szekció québeci programja is e két téma körül formálódik.

„Menedzsmenttechnikák és számítógépes könyvtári rendszerek fejlődő országokban” – ezen a címen rendezett Dakarban (Szenegál) előkonferenciát az Információs Technológiai, valamint a Menedzsment és Marketing Szekció, továbbá a Regionális Tevékenységek Afrika Szekciója, különös tekintettel a szabadon hozzáférhető és a kereskedelembe kapható rendszerekre. Ez a kérdés nagyon is égető a szegénységgel küzdő országokban. Az előadások mellett szóltak, hogy az ingyenesen hozzáférhető rendszerek – OSS (open source software) plauzibilis alternatívát jelentenek az afrikai országok számára, annak ellenére, hogy kezdetben nagyobb ráfordítást igényelnek, hosszú távon azonban stabilabb és tartósabb munkafeltételeket biztosítanak. Ezt bizonyítja a *Malawi Egyetemi Könyvtár* esete is, amely egy amerikai alapítvány segítségével egy kereskedelmi szoftvert és hardvert szerzett be, öt év után azonban, amikor a licence lejárt, nem tudta saját erőből finanszírozni a rendszert. Ezért rákényszerült az olcsóbb PC-

technikára, és az adatokat egy OSS-rendszerbe vándoroltatja át. Ezt az utat választják az Elefántcsontparton is. E megoldás tartósságához azonban rendszeres képzésre és továbbképzésre, szabványos csereformátumok kialakítására és felkészült tanácsadó szolgálatra van szükség, vagyis egy átfogó OSS-stratégiára és alapos előkészületekre. Felmerült a kérdés, miképpen lehet a rendelkezésre álló OSS-ek közül a megfelelőt kiválasztani. A *CDS/ISIS* továbbra is hozzáférhető; állandóan fejlesztik, habár súlypontja a katalogizálásra esik. Szóba került az eredetileg új-zélandi *KOHA* és a francia *PMB* is. Sok szót az erőteljes és kiterjedt *KOHA* mellett, amit időközben már világszerte alkalmaznak. Az előkonferencián szerepelt még az *eIFL* (*Electronic Information for Libraries*), amely elektronikus licenceket bocsát fejlődő országok rendelkezésére, többek között OSS-szoftvereket is. A Greenstone OSS számára egy sor továbbképző műhelyt terveznek a déli Afrikában, elsősorban a digitális tartalmak feltárására, s az adatok könyvtárak és más intézmények közötti cseréjének előmozdítására. Végül előadások szóltak a *Fundation Global Library*-ről és a jövő kihívásairól az időszerű web 2.0-s trendek kapcsán. Valóságos éhség mutatkozik az információs technika iránt, alkalmazása terén azonban olyan problémákkal kell megküzdeni, mint a szűkös internetkapcsolatok, az általános forráshiány, valamint a képzés és továbbképzés hiányosságai. Éppen ezek leküzdésében segíthetnek sokat afrikai partnereiknek a fejlett országok könyvtárai.

/ALTENHÖNER, Reinhard–JAHNS, Yvonne–JUNGER, Ulrike–MAHNKE, Christel–OEHLISCHLÄGER, Susanne–WERNER, Claudia: *Weltkongress Bibliotheken und Information, 73. IFLA-Generalkonferenz in Durban, Südafrika. Aus der Veranstaltungen der Division IV Bibliographic Control, der Core Activities ICABS und UNIMARC sowie der Information Technology Section.* = *Bibliotheksdienst*, 41. köt. 11. sz. 2007. p. 1138–1157./

IFLA-választások

Az IFLA új elnökéül *Ellen Tise*-t (*University of Stellenbosch*, South Africa) választották meg a 2009–2011-es periódusra. 2007 és 2009 között mint megválasztott elnök vesz részt a munkában.

A *Copyright and other Legal Matters (CLM)* bizottságába 2007–2009-re 9-en, 2007–2011-re 18-an nyertek megbízást. A bizottság elnöke másodszor is *Winston Tabb* lett (2007–2009).

A *Free Access to Information and Freedom of Expression (FAIFE)* elnökeként *Paul Sturges* második periódusát szolgálja 2007–2009-ben. A hatékonyabb munka érdekében csökkentették a bizottság létszámát és megszüntették tanácsadó testületét. Így 2007–2009-re 9-en, 2007–2001-re 7-en kaptak megbízást.

Magtevékenységek támogatása

Az IFLA magprogramjainak eredményes működéséhez a tagsági díjakon túlmenően további összegekre is szükség van. 2006-ban 27 IFLA-tag nyújtott anyagi támogatást, összesen 100 806 eurót. Ebben élenjárók voltak Japán, Franciaország, az USA, Ausztrália, Hollandia, Németország, Kanada, Finnország, Szingapúr és Anglia nemzeti könyvtára.

Digitális könyvtári irányelvek

Az UNESCO határozata (2006. december 1.) értelmében a *Kongresszusi Könyvtár*, az IFLA és egy sor nemzeti könyvtár működik együtt a digitális világkönyvtárra vonatkozó tervek kidolgozásán. A négy munkacsoport közül az IFLA illetékességében működik az, amely a digitális könyvtári irányelveket és a követni javasolt eljárásokat dolgozza ki. A munkacsoport 2007. május 4-én ülésezett a Kongresszusi Könyvtárban; ajánlásait és irányelveit 2008 közepén terjeszti elő.

Új tagok

Az IFLA honlapján új dokumentum jelent meg, amely tartalmazza az összes, tagsággal kapcsolatos tudnivalót (*Membership Recruitment Toolkit*). 2007. április 6. és július 27. között 37 új tag csatlakozott az IFLA-hoz, közöttük intézmények, intézmények részlegei, nemzetközi egyesületek, társult személyek, diákok.

Elárvult művek

Az IFLA és az *IPA (International Publishers' Association)* megegyezett az elárvult művekhez való hozzáférés alapelveiben. Árva vagy elárvult műveknek (orphan works) nevezzük azokat a műveket, amelyek szerzői jog alá esnek, de a jogtulajdonost nem tudja azonosítani vagy megtalálni az, aki olyan módon kívánja hasznosítani a művet, amelyhez a jogtulajdonos engedélye szükséges. Annak érdekében, hogy ezek a művek is megtalálják útjukat a közönséghez, az IFLA és az IPA öt alapelvben egyezett meg:

- szorgos kutatást kell folytatni a jogtulajdonos felleléséért;
- a mű hasznosítójának világosan és megfelelően kell utalnia a jogtulajdonosra;
- ha a jogtulajdonos utóbb felbukkan, ésszerű módon kártalanítani kell és jogaiba visszaállítani;
- méltányolni kell az elárvult mű hasznosítójának jóhiszemű fáradozását és ráfordításait, ha bírói végzés tiltaná meg utóbb a további felhasználást;
- az elárvult művek hasznosítása nem kizárólagos.

Változások a FAIFE Irodában

Az *Irányító Tanács* már 2004-ben úgy határozott, hogy a legelső alkalmas időpontban a *FAIFE (Freedom of Access to Information and Freedom of Expression)* Irodáját a hágai főtítkársághoz csatolja. Ez most történt meg. A cél az, hogy az IFLA jelentős pártfogói-támogató tevékenységét a szellemi szabadság, a méltányos jogosultságok, és az információból való kirekesztettség terén éppen a kölcsönös összefüggésekre való tekintettel tovább erősítse. Egyúttal elismerését és köszönetét fejezte ki *Susanne Seidelin*nek, aki 2007. ápr. 30-áig ellátta a FAIFE Iroda igazgatójának tisztét. A főtítkárságon külön szervezeti egységet hoztak létre a FAIFE-ügyek, a szellemi tulajdonnal és más jogi kérdésekkel felmerülő problémák, valamint a mindenki számára méltányos és igazságos információs társadalommal kapcsolatos feladatok egymással összehangolt intézkedésére.

ALP műhely

Ötödik évébe lépett az *IFLA ALP (Core Programme for the Advancement of Librarianship in the Third World)* által szervezett négyhetes tanfolyam Új-Zélandban, a wellingtoni *Victoria Egyetem* könyvtárában. A továbbképzés központi témája az információs „írni-olvasni tudás”, különös tekintettel Ázsiára és Óceániára.

Könyvtárközi kölcsönzés és dokumentumellátás

2007. október 29–31-én konferenciát tartottak Szingapurbán, ahol a források megosztásáról (állománygyarapítási koordináció és kooperáció, hozzáférés és könyvtárközi kölcsönzés), az együttműködés eszközeiről, az állományépítésről, az irodalmi egy egyéb forrásokra vonatkozó jogszabályok könyvtárakat érintő hatásáról, s a jövőben várható változásokról esett szó.

A web 2.0 könyvtárak számára

A durbari IFLA-kongresszuson merült fel annak a gondolata, hogy vitacsoportot kellene alakítani a web 2.0 könyvtári alkalmazásáról. Az Információs Technológiai Szekciót bízták meg az ügy gondozásával. A csoport hivatalos megalakulásához 25 IFLA-tag szervezet támogatása szükséges. E célból jelentkezni lehet a <http://its-sig.library2dotzero.net/index.php/Supporter> címen. Ez nem jelent külön kiadást a szervezet számára, s nem csak a szekcióban regisztráltak iratkozhatnak fel.

AZ IFLA Regionális Afrikai Irodája

Húsz éven át a dakari *Egyetemi Könyvtár* (Szene-gál) adott helyet az *IFLA Regionális Afrikai Irodá-jának*. Az irodát 2006 végén zárták be. Feladatát az *University of South Africa (UNISA) Library Services* (Pretoria, Dél-afrikai Köztársaság) vette át a 2007. augusztus 20-án aláírt szerződés szerint.

Nyelvi központok az IFLA-ban

Az IFLA Irányító Tanácsa 2006-ban döntött úgy, hogy az addigi öt munkanyelvet (angol, francia, német, orosz, spanyol) kiegészíti két újabbal, az arabbal és a kínaival. Ebből kifolyólag a tanács olyan befogadó intézményeket keresett, amelyek ellátnák a nyelvi központ feladatait, mindenekelőtt azt, hogy utat nyissanak olyan nyelvi közösségek-hez, amelyekhez a jelenlegi nyelvi infrastruktúra (amelyben uralkodó az angol) nem ér el. 2007. augusztus 20-ával kezdődően az következő három nyelvi központ kezdte meg a működését:

- *IFLA Centre for Arabic Speaking Libraries and Information Institutions (Bibliotheca Alexandrina, Alexandria, EAK),*
- *IFLA Franch Language Centre for Africa (Bibliothèque Centrale Université Cheikh Anta Diop, Dakar, Szenegál),*
- *IFLA Russian Language Centre (Russian State Library, Moszkva, Oroszország).*

IFLA' 2008

Az IFLA 74. Könyvtári és információs világkongresszusát Québec-ben (Kanada) tartják 2008. augusztus 10–15-én. Téma: Könyvtárak határok nélkül: navigálás a globális megértés felé.

Az IFLA szerződést kötött egy professzionális konferenciaszervező céggel, a *Concorde Services*-szel a kongresszusai megszervezésére. Ez jelen-

tős mértékben tehermentesíti majd a kongresszust vendégül látó ország könyvtári szervezeteit, s lehetővé teszi, hogy olyan országok is házigazdák lehessenek, amelyekben viszonylag kicsi vagy fiatal a könyvtáros szakma. Ennek ellenére ragaszkodnak ahhoz, hogy legalább öt tekintélyes IFLA-tag működjék, köztük az egyik pedig országos könyvtári egyesület legyen.

IFLA-kiadványok

Újabb IFLA-kiadványok jelentek meg a könyvtári és információs tevékenység különféle területein, úgymint könyvtári menedzsment és marketing, vezetési ismeretek, teljesítménymérés és -mutatók egyetemi és közkönyvtárak számára, az egyes dokumentumtípusokra kidolgozott ISBD-k összevont és egyeztetett gyűjteménye, katalogizálási alapelvek ázsiai országok számára, csecsemők és óvodások könyvtári ellátásának irányelvei. A kiadványok részletes bibliográfiai adatai és hozzáférhetősége megtalálható az IFLA Journal 2007. 3. számában (<http://www.ifla.org/VII/iflaj/index.htm>).

IFLA/OCLC ösztöndíj

Öt fiatal könyvtáros vett részt 2007-ben az IFLA és az OCLC közös, „Early Career Development Fellows” elnevezésű programján. Az első négy hetet az OCLC „főhadiszállásán” (Dublin, Ohio, USA) töltötték, majd Leidenbe (Hollandia) mentek, az OCLC PICA székhelyére. A hírt kiegészítik a résztvevők személyes impressziói, megfigyelései.

Támogatások cégektől

Az *Elsevier Foundation* két új programot indított. Az egyik, az „Innovation Libraries in Developing Countries” a fejlődő országok könyvtárainak nyújt segítséget az oktatás, infrastruktúra és konzerválás terén. A „New Scholars” program pedig a szakmai karrier és a családi kötelezettségek kettős terhével küzdő hölgyeket kívánja támogatni természettudományos konferenciákon való részvételük lehetővé tételével.

A *SirsiDynix* 2007-ben hat könyvtárnak nyújtott egyenként 10 000 USD elismerést azért, hogy kreatívan alkalmazták a technológiát használói közösségük érdekében. A *SirsiDynix* rendszert használó könyvtárak közül 100-at neveztek be szerte a világból; közülük választották ki a 15 finalistát, majd a 6 díjnyertest.

Könyvtári és információs szolgáltatások látássérülteknek

A *Museums, Libraries and Archives Council*, a *British Library* és az IFLA 2007. aug. 14-én tett közzé a látássérülteknek nyújtott könyvtári és információs szolgáltatások helyzetéről szóló nemzetközi felmérés (11 ország) eredményét. Az elmúlt évtizedben sem javult a vakok és a gyengén látók könyvtári és információs ellátása, s ez csökkenteti esélyeiket mind az alkalmazás, mind a szabadidős elfoglaltságok terén. A jelentést tartalmazó Daisy multimédiás diszkhez az alábbi címen lehet hozzájutni: Helen Brazier, Secretary, IFLA Libraries for the Blind Section, c/o RNIB National Library Service, +44 161 355 2004 (helen.brazier@rnib.org.uk).

Guust van Wesemael-díj

A *Yunnani Tartományi Könyvtár* nyerte el a 2005-ös *Guust van Wesemael-díjat* a vakoknak nyújtott

szolgáltatásaiért. A díj első felét 2005 októberében kapták meg, amiből Braille-könyveket és hangos könyveket vásároltak. A díj felkeltette a helyi hatóságok érdeklődését is: kiegészítő támogatással segítették a könyvtárat abban, hogy továbbfejlessze gyűjteményét és szolgáltatásait, beszerezzen hét számítógépet szoftverrel együtt. A szolgáltatást kiterjesztették a gyerekekre is. A vakok számára tanfolyamot indítottak (számítógépek használata, az internethez való hozzáférés módja stb.), a gyerekeknek meseórákat szerveztek. Megszervezték a házhozszállítást is. Örömmel várják az IFLA kiértékelő bizottságát, s a könyvtár személyzete még elkötelezettebben és keményebben dolgozik céljai megvalósításán.

//IFLA Journal, 33. köt. 2. sz., 2007. p. 179–187, 33. köt. 3. sz. 2007. p. 265., 275–288./

Összeállította: Papp István

HIRDESSZEN A -BEN!

2008-ban megrendelt hirdetéséhez
ingyenes bemutatkozási lehetőséget (pr cikk) adunk
a lap elektronikus változatában.

A hirdetés ára:

- beszerkesztett (fekete-fehér): 60 000 Ft/oldal + 20% áfa
- szórólap elhelyezése (25 g-ig): 45 000 Ft/alkalom + 20% áfa

A kiadvány formátuma: A/4 • Tükörméret: 168 x 225 mm

Megrendelhető a szerkesztőségben:

1111 Budapest, Budafoki út 4-6. • Levélcím: 1510 Bp., Pf. 111
Tel.: 463-2446; 463-1111/5652 • E-mail: tmt@omikk.bme.hu